

Mons. Ladislav Belás

90

Mons. ThDr. Ladislav Belás

Narodený: 22. 02. 1930 v Milochove

Ordinovaný: 21. 06. 1953 v Bratislave

1953 - 1954	k. Skalité
1954 - 1963	k. Čadca
1963 - 1970	administrátor Beluša
1971 - 1980	tajomník BÚ Nitra
1971	notár cirkevného súdu
1971	prosynodálny examinátor
1973	monsignor
1973	katedrálly kanonik
1977	katedrálly archidiakon
1977	administrátor Nitra-Horné mesto
1979	člen správ. výboru SSV
1980 - 1984	gen. riaditeľ ÚCHS
1980 - 1985	spr. kostola sv. Ladislava Bratislava
1984 - 1989	šéfredaktor Katolíckych novín
1985 - 1990	riaditeľ biskupskej kancelárie
1985 - 1990	farár Nitra-Dolné mesto
1987 - 2014	sudca cirkevného súdu
1988	diecézny konzultor
1990	správca Diecéznej knižnice v Nitre
1991	cenzor
1991	kustos archívov (biskupského a kapitulského)
1991 - 1994	lektor cirkevných dejín Pedagogická fakulta Nitra
1991 - 2005	odb. as. TI Nitra – patrológia
2006	titulárny opát zoborský
2017	na odpočinku DSS PQ sv. Svorada Nitra

Mons. ThDr. Ladislav Belás, titulárny zoborský opát opátstva sv. Hipolyta
– Duchovná podpora pri obnove ruín zoborského kláštora
Publikácia venovaná životnému jubileu Mons. Ladislava Belása

Vydal: © Kňazský seminár sv. Gorazda v Nitre
v spolupráci so Zoborským skrášľovacím spolkom v roku 2020
Zostavovatelia: MUDr. Daniel Magula, CSc., Ing. Ján Kratochvíl, Mgr. Miroslav Šidlo
Jazyková úprava: Mgr. Gabriela Kratochvílová
V publikácii sú použité fotografie MUDr. D. Magulu, CSc., pokiaľ nie je uvedené inak
Na zadnej strane: Erb Mons. Ladislava Belása (heraldický vyhotovil M. Glejtek)

PREDSLOV

Od chvíle, keď bol Mons. ThDr. Ladislav Belás, kanonik Nitrianskej kapituly, pápežský kaplán, správca Diecéznej knižnice, cirkevný historik, vyznávač svätých Svorada a Beňadika, v roku 2006 nitrianskym biskupom Mons. Viliamom Judákom vymenovaný za titulárneho opáta zoborského Opátstva sv. Hipolyta, sa jeho duchovná životná cesta ešte viac ako kedykoľvek predtým priklonila k významnému duchovnému centru, nitrianskemu Zoboru.

Toto menovanie iba zvýraznilo jeho dovtedajšiu vrúcnu úctu k sv. Svoradovi a Beňadikovi, ktorú po dlhé roky predtým mnohorakým spôsobom prejavoval. Svoje danosti a znalosti cirkevnej histórie vložil do množstva príhovorov a homílií, zvlášť pri každoročných svätých omšiach, ktorých júlová tradícia sa znova obnovila po roku 1990.

Rovnako množstvo poznatkov o zoborských svätcoch a starobylom zoborskom Opátstve sv. Hipolyta publikoval v nespočetných publikáciách, príspevkoch do zborníkov, v článkoch do rôznych časopisov.

Tieto úzke vzťahy k Zoboru priviedli Mons. Ladislava Belása i medzi dušou a srdcom oddaných Zoborčanov, ktorí v roku 2013 znovu obrodili Zoborský skrášľovací spolok, známy už z 19. storočia, a tu bol hneď na prvom ustanovujúcom zhromaždení menovaný za jeho čestného predsedu.

Tu nielen pokračovala jeho cesta v tradičných duchovných podujatiach zoborských veriacich k úcte zoborských svätcov sv. Svorada a sv. Beňadika, ale začal sa v jeho dlhej duchovnej ceste nový príbeh – pri obnove ruín bývalého zoborského kláštora z kamaldulského obdobia, ktorú uskutočňovali členovia Zoborského skrášľovacieho spolku.

Tento príbeh sa dočkal bohatej duchovnej odmeny, keď po viac ako 235 rokoch rozrúbeného zoborského kláštora mohol v ňom Mons. Ladislav Belás ako prvý kňaz, titulárny zoborský opát, odslúžiť v roku 2017 na sviatok Nanebovstúpenia Pána prvú svätú omšu a kamenné ruiny kláštora znova ožili.

Týmto sa vytvorili a otvorili predpoklady, aby každým rokom mohla byť slávená svätá omša v ruine Kostola sv. Jozefa kamaldulského zoborského kláštora, a odvtedy sa tak i každoročne deje. Pán opát nevynechal jedinou možnosť byť pri tomto slávení, buď ako hlavný celebrant alebo koncelebrant.

V roku 2020 sa pán opát, Mons. Ladislav Belás, dožíva významného životného jubilea.

Pri tejto príležitosti sme sa mu ako poďakovanie rozhodli pripraviť tento skromný zošit, vyskladaný z jeho príspevkov a homílií vo vzťahu k zoborskému

„geniu loci“, plný spomienkových fotografií, laudácií a blahoželaní k jubileu Mons. Ladislava Belása.

Nech je teda táto knižka prijatá tak, ako bola zostavená – od srdca, s prejavmi veľkej vďaky k veľkej osobnosti.

Želáme len to najlepšie so stále trvajúcim Božím požehnaním

Ad multos annos!

Zostavovatelia

Mons. Viliam Judák
nitriansky biskup

Ctený jubilant,
osvietený pán opát,

pri vzácnej príležitosti Vášho významného životného jubilea Vám srdečne blahoželám a vyprosujem všetko potrebné, predovšetkým Božie požehnanie.

V Reguli sv. Benedikta čítame o kvalitách opáta, ktorý „musí stále pamätať ako ho volajú a meno opáta naplňať činmi ... preto opát nesmie učiť, stanoviť, predpísať niečo, čo je mimo príkazov Pána. Jeho nariadenia a jeho náuka nech prenikajú do mysli učeníkov ako kvas Božej spravodlivosti ... Taký pastier ... pri Pánovom súde bude môcť Pánovi povedať s prorokom: Tvoju spravodlivosť som si v srdci neskryl, rozprával som o tvojej vernosti a o tvojej spáse ...“(2).

Nech Vás v tomto šľachetnom úsilí v službe Bohu a bližným požehnáva Pán svojou milosťou naďalej a nech Vám je On sám, od ktorého pochádza život a všetko dobré, raz aj tou najvyššou a najlepšou odmenou.

V modlitbe Vám na príhovor sv. Ladislava, sv. Svorada-Andreja a Beňadíka vyprosujem veľa telesných i duchovných síl, primerané zdravie a hojnosť Božej pomoci a požehnania.

Osvietený pán opát, využívam túto príležitosť, aby som Vám poďakoval aj za Vašu obetavú službu v pastoračnej, formáčnej i vzdelávacej oblasti našej diecézy. Osobne Vám ďakujem za Vaše prejavy šľachetnosti a vzácnej priazne.

S prejavom úcty v modlitbe spojený

+
nitriansky biskup

Nitra, 22. februára 2020

Prot. č. 1201/2006

VILIAM JUDÁK
NITRIANSKY BISKUP

Pretože mi leží na srdci starosť o oživenie slávnej kresťanskej a národnej pamäti, ktorej svedectvom je aj starobylé titulárne opátstvo sv. Hypolita na Zobore pri Nitre, a to zvlášť pre jeho počiatky siahajúce do cyrilometodských čias, a aby som verejne prejavil ocenenie za Vašu vynikajúcu znalosť cirkevných vecí, ako aj vďaka za chvályhodne vykonávanú službu pre dobro Nitrianskej diecézy, Vás

OSVIETENÝ PÁN
MONS. LADISLAV BELÁS,

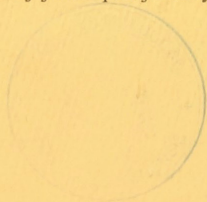
KANONIK KATEDRÁLNEHO CHRÁMU - BAZILIKY MENŠEJ SVÄTÉHO EMERÁMA MUČENÍKA V NITRE,

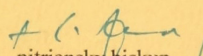
ktorý sa vyznačujete úprimnou láskou voči Svätej cirkvi nitrianskej, po starostlivom zvažení

VOLÍM, MENUJEM A VYHLASUJEM
ZA TITULÁRNEHO OPÁTA
ZOBORSKÉHO

a súčasne Vám udeľujem všetky legitímne hodnosti a výsady, ktoré sú v Nitrianskej diecéze s týmto vyznačením spojené.

Dané v Nitre, dňa 15. septembra 2006, na Sviatok Sedembolestnej Panny Márie, Patrónky Slovenska, v druhom roku mojej biskupskej služby.

nitriansky biskup

kancelár

Kanonici nitrianskej kapituly v roku 2017, v strede Mons. Viliam Judák, nitriansky biskup a Mons. Štefan Vallo, veľprepošť (foto: M. Mucha)

Pečať Konventu sv. Hipolyta zo 14.storočia - unikátny doklad fungovania zoborského opátstva (foto: archív AÚ SAV)

JUBILANT - TITULÁRNY ZOBORSKÝ OPÁT MONS. LADISLAV BELÁS A JEHO DUCHOVNÁ POMOC PRI OBNOVE RUÍN ZOBORSKÉHO KLÁŠTORA

V roku 2012 nadšenci Ing. Ján Kratochvíl, prof. Ing. Imrich Točka, CSc. a Ing. arch. Vladimír Libant so súhlasom a podporou správcu farnosti Nitra – Zobor PaedDr. Milana Poláka, začali organizovať prednášky tematicky dotýkajúce sa histórie Zobora.

Prvú prednášku o osídlení Zobora mal dňa 5. 10. 2012 vo farskom Kostole sv. Urbana na Zobore prof. Ing. Imrich Točka, CSc.

Ďalšia bola 7. decembra 2012 vo farskom zoborskom kostole, prednášajúci bol Mons. ThDr. Ladislav Belás, titulárny zoborský opát z opátstva sv. Hipolyta. V nej sa veľmi dopodrobna venoval histórii zoborského kláštora od jeho najstarších čias až do súčasnosti. Tu sa prejavili výnimočné znalosti histórie Mons. Ladislava Belása a od tejto chvíle začala veľmi úzka a blízka spolupráca s pánom opátom, ktorý sa pravidelne zúčastňoval i na ďalších prednáškach a svojimi diskusnými príspevkami nás všetkých veľmi výrazne obohacoval.

8

V jednej z prvých prednášok cyklu odzneli aj informácie o dávnej existencii Zoborského skrášľovacieho spolku, založeného v roku 1888 pôvodne pod názvom Nitriansky skrášľovací spolok Chmeľovej doliny s cieľom ovplyvňovať novú výstavbu, ktorá sa na Zobore v tom čase začala významne rozbiehať. Predsedom prvého spolku, ktorý mal 136 členov, bol kanonik Nitrianskej kapituly Gabriel Ceisel. Rok po jeho vzniku sa premenoval na Zoborský skrášľovací spolok. Činnosť spolku bola zameraná aj na úpravu ciest, chodníkov, oddychových plôch pre turistov a, samozrejme, zelene povedľa ciest. Tieto informácie sme sa dozvedeli z vtedajších miestnych novín. Po vzniku Československej republiky v roku 1918 sa Zoborský skrášľovací spolok už nespomína, ale objavujú sa informácie o Nitrianskom skrášľovacom spolku.

V nadväznosti na túto starú tradíciu sme sa rozhodli obnoviť činnosť spolku a pokračovať v súčasnosti v jeho aktivitách a cieľoch.

Dňa 20. 5. 2013 bol podaný návrh na registráciu na Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky o zaevidovanie občianskeho združenia Zoborský skrášľovací spolok so sídlom Kamenná 65, 949 01 Nitra, spolu s jeho novými stanovami. Žiadosť podal prípravný výbor, ktorého členovia boli Ing. Ján Kratochvíl, prof. Ing. Imrich Točka CSc., Mgr. Jana Chrtianska. Na

ustanovujúcu schôdzu sme pozvali i Mons. Ladislava Belása, ktorý bol dňa 15. 9. 2006 menovaný nitrianskym sídelným biskupom Mons. Viliamom Judákom za titulárneho zoborského opáta, ako nášho duchovného pastiera.

Ustanovujúca schôdza Zoborského skrášľovacieho spolku (ZSS) sa uskutočnila dňa 6. 9. 2013 s voľbou predsedníctva spolku. Prvým predsedom obnoveného spolku sa stal Ing. Ján Kratochvíl a titulárny zoborský opát Mons. ThDr. Ladislav Belás bol zvolený za jeho čestného predsedu.

Prvou aktivitou roku 2013 bolo zhotovenie a umiestnenie informačnej tabule o Zoborskom kláštore za pomoci RNDr. Mariána Samuela z Archeologického ústavu SAV v Nitre. Táto tabuľa bola slávnostne odhalená pred vstupom do Špecializovanej nemocnice sv. Svorada Zobor počas tradičnej svätej omše k úcte sv. Svorada dňa 21. 7. 2013. Celebrantom slávnostnej omše bol Mons. Ladislav Belás, titulárny opát. Po obnovení tradície svätých omší po roku 1990 býval ich pravidelným celebrantom, prípadne koncelebrantom, a vždy obetavo, s nadšením a vysokou erudíciou obohatil každú svätú omšu, rovnako všetky aktivity ZSS.

Jednou z priorít činnosti ZSS sa stalo sprístupnenie a revitalizácia ruín kláštora na Zobore, ktorý sa nachádza v areáli Špecializovanej nemocnice sv. Svorada Zobor. Cennými, historicky podkutými informáciami a radami naše snaženie trvale podporoval pán titulárny opát. Spolupracoval s nami pri vydávaní sprievodcov, usmerňoval historické bádanie a pohľad na výnimočnosť tohto miesta, kde už okolo roku 800 benediktínski mnísi vybudovali kláštorňý komplex zasvätený sv. Hipolytovi. Pán opát sa aktívne zúčastňoval na našich významných akciách, akými boli napríklad posvätenie sochy sv. Svorada v roku 2015, ďalej posvätenie sochy sv. Jána Nepomuckého v máji 2016 v Chmeľovej doline, či sochy sv. Jána Nepomuckého v prícestnej záhradke pred domom prof. Imricha Točku v máji 2017.

V roku 2015 sa začalo s konzervovaním ruiny kláštorňého Kostola sv. Jozefa. Práce sa podarilo organizovať tak, že kostol bol na jar v roku 2017 pripravený na odslúženie svätej omše. S radosťou sme sa pustili do prípravy svätej omše, po ukončení statického zaistenia ruín. Svätá omša bola vyslužená na sviatok Nanebovstúpenia Pána dňa 25.mája 2017 o 17.00 hodine po viac ako 235 rokoch. Hlavným celebrantom bol titulárny zoborský opát Mons. Ladislav Belás, ktorý vo svojej homílii hovoril o histórii tohto duchovného miesta a o jeho tradícii. Zároveň pán opát vyzval prítomných, aby pokračovali v slúžení sv. omší v ruinách kláštorňého kostola.

Zoborský skrášľovací spolok si túto myšlienku osvojil a dňa 8.septembra 2018, aj rok nato 12. septembra 2019 pán titulárny zoborský opát za účasti

bohoslovcov a pedagógov z nitrianskeho seminára odslúžil ako hlavný celebrant obe sväté omše. Za organizačnú a duchovnú pomoc treba poďakovať vicerektorovi seminára Mgr. Miroslavovi Šidlovi, ktorý účinnou a nezištnou pomocou zabezpečil dôstojnú a milú slávnosť. Veríme, že táto tradícia bude pokračovať a Mons. Belás sa k ruinám kláštora bude i naďalej vracat'.

Dôležitými krokmi pre vytvorenie sakrálneho priestoru, umožňujúceho sláviť sv. omše, bolo osadenie sochy sv. Svorada do presbytéria kostola v roku 2016, obetného stola v roku 2017, ambony v roku 2018 a kríža v roku 2019. V roku 2020 sa plánuje osadiť sedes a osvietiť ruinu Kostola sv. Jozefa.

Pri príležitosti významného okrúhleho životného jubilea prajeme Mons. ThDr. Ladislavovi Belásovi veľa zdravia, Božieho požehnania, aby nás ešte dlho sprevádzal svojou láskou a múdrosťou. Mimoriadne sa tešíme na jeho prítomnosť na svätej omši v ruine kláštorného Kostola sv. Jozefa v septembri 2020, kedy si budeme počas celého roka pripomínať „Dvanásť storočí od založenia kláštora na Zobore“.

Pán opát, prajeme Vám veľa darov Ducha Svätého a nech Vás dobrotivý Pán Boh ochraňuje a posilňuje!

10

S vďakou a úctou

Ing. Ján Kratochvíl
za Zoborský skrášľovací spolok a priateľov

Rímskokatolícka farnosť sv. Urbana, Nitra – Zobor

Vás pozýva

NA CYKLUS PREDNÁŠOK O ZOBORE

vždy v prvý piatok v mesiaci, po večernej sv. omši o 18.45 hod.

Dňa 7. 12. 2012

kostol sv. Urbana 18.45 hod.

História kláštora na Zobore

Mons. ThDr. Ladislav Belás

titulárny opát zoborský,

sidelný kanonik Nitrianskej kapituly

Témy a prednášajúci cyklu: Dejiny osídlenia Zobora – prof. I. Točka; Archeologický výskum Zobora – prof. A. Ruttkay; Archeologický výskum zoborského kláštora – RNDr. M. Samuel; Pomníky a drobné sakrálné pamiatky – prof. I. Točka; História farského kostola sv. Urbana – PhDr. M. Polák farár; Liečebné a zdravotnícke aktivity a zariadenia Zobora – MUDr. D. Magula; Významné osobnosti Zobora – prof. P. Líba; Vínohradníctvo a vinárstvo Zobora – prof. I. Točka; Významné historické písomnosti Zobora – opát L. Belás.

Manažér projektu: Ing. Ján Kratochvíl

Pri prednáške v kostole sv. Urbana o histórii zoborského kláštora v decembri 2012
(foto: p.Polčík)

12

Slávnostné odhalenie tabule o zoborskom kláštore po sv. omši k úcte sv. Svorada 21. júla 2013
v areáli Špecializovanej nemocnice sv. Svorada Zobor, vzadu Ing. J. Kratochvíl, predseda
Zoborského skrášľovacieho spolku (foto: Š. Nehéz)

LAUDATIO K UDELENIU

„CENY NITRIANSKEHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA “ MONS. THDR. LADISLAVOVI BELÁSOVI

Muž knihy! Tak nášho laureáta nazval minister zahraničných vecí Svätej Stolice Jean-Louis kardinál Tauran v roku 2000, keď navštívil Nitru - a v rámci programu aj Diecéznu knižnicu. A právom.

Každý, kto totiž niekedy prišiel do Diecéznej knižnice v Nitre, videl všade vždy len samé knihy. V regáloch, na stoloch, či na stoličkách. Všade. Aj v pracovni nášho laureáta. Keď chcel návšteve ponúknuť stoličku, najskôr z nej musel zložiť knihy, aby si hosť mak kde sadnúť. Alebo keď sa ho ktokoľvek kedykoľvek spýtal na nejakú informáciu, či knižný titul, vždy sa zamyslel a povedal: „Choď a vyber tú knihu z toho regála.“ Alebo: „choď k tej kope na stole a tam na zospodu vyťahni tú knihu.“ A vždy trafil. Knihy boli jeho život. Ako hovorieval: „Od malého chlapca som mal rád knihy a vtedy som naozaj netušil, že niekedy budem s nimi denne v styku.“ Často spomínal aj na to, ako raz videl v Bratislave v antikvariáte knihu z 18. storočia, ktorá stála 25 tisíc korún. Hovoril: „Ja takto neuvažujem. Tie peniaze mať môžete, ale nemáte knihu. Hodnota je totiž v predmete samom. Ak ho nemáte, peniaze nie sú ničím“.

13

S múdrosťou Muža knihy a jeho vzťahom ku knihám sa stretol každý, kto prekročil prah Diecéznej knižnice. Študenti, ale aj významné osobnosti z domova i zo zahraničia. Knižnica bola miestom, kde chodili bohoslovci, či študenti nielen za knihami, ale aj za Ladislavom Belásom, ako za duchovným otcom, priateľom a radcom. Pomáhal s literatúrou pri písaní prác, či diplomoviek, konzultoval, recenzoval, čítal a hodnotil práce. Knižnica bola miestom, kde sa každý mohol stretnúť nielen s múdrosťou v knihách, ale aj s múdrosťou človeka, ktorý aj ako dobrý otec, či starší brat vedel pochopiť, bol ochotný poradiť a pomôcť. Mnohým pomáhal aj v časoch komunistického totalitného režimu, posilňoval vo viere, tajne spovedal, krstil i sobášil, pomáhal pri prijatí na štúdiá, či pri krachujúcich manželstvách. Taký bol muž knihy!

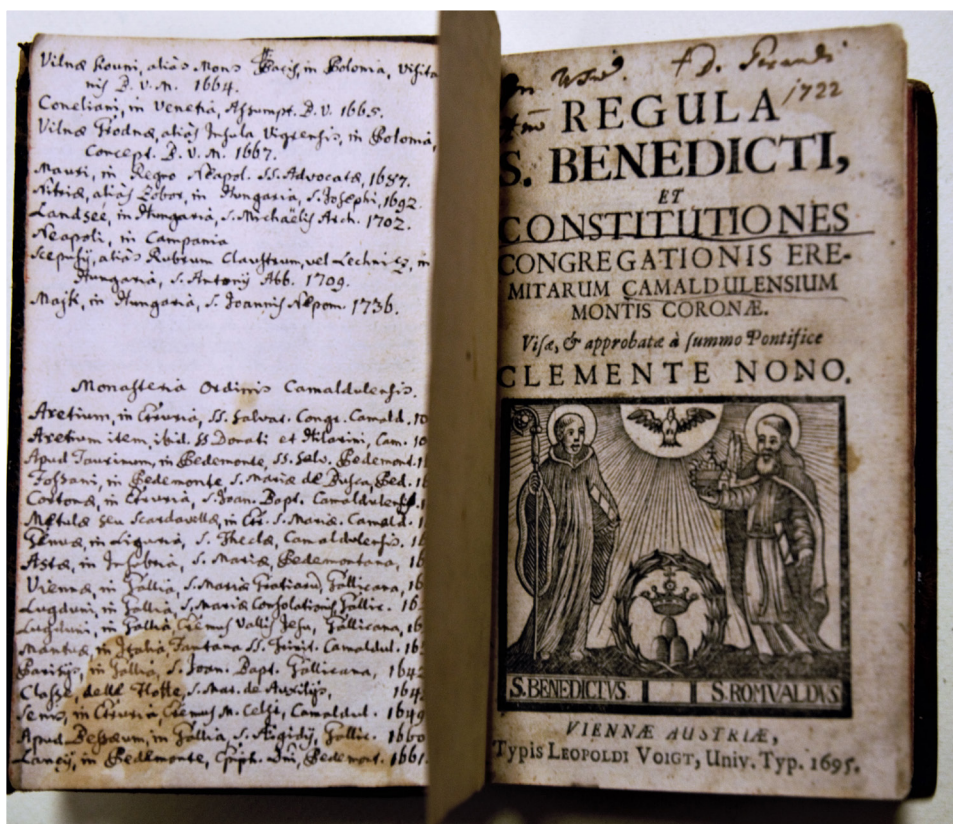
Keď sa v Milochove na Považí 22. februára 1930 Vincentovi a Kataríne Belásovým narodil prvorodený syn Ladislav, nikto vtedy netušil, aké dary do života dostalo v tej chvíli od Boha to chlapča. Ladislav rástol, absolvoval Ľudovú školu v rodnej obci, a neskôr gymnázium v Nitre. Už ako štvrták vedel, že chce byť kňazom. Otec bol proti, vrstovníci sa mu smiali, ale mama ho podporila. Šla aj do Nitry za arcibiskupom Karolom Kmeťkom, aby vybavila synovi zľavu na školné. Rodina totiž po tom, čo vyhoreli, nemala

peňazí nazvyš. Ladislav tak usilovne študoval, a prejavoval záujem o všetko, čo škola dávala. Pozornosť venoval jazykom, najmä latinčine, a samozrejme histórii. Teológiu vyštudoval v Nitre a Bratislave. V roku 1953 ho biskup Ambróz Lazík v Bratislave vysvätil za kňaza. Jeho prvými pôsobiskami boli Skalité na Kysuciach a Belá pri Varíne. Neskôr Čadca a do roku 1970 Beluša. Po obhájení doktorátu teológie v roku 1971 zakotvil v Nitre. Od vtedy pôsobil ako tajomník Biskupského úradu, notár Cirkevného súdu, správca farnosti Nitra Horné mesto, sídelný kanonik, katedrálny archidiakon, člen Správneho výboru Spolku sv. Vojtecha, generálny riaditeľ Ústrednej charity na Slovensku, rektor Kostola sv. Ladislava v Bratislave, šéfredaktor Katolíckych novín, farár farnosti Nitra – Dolné mesto, riaditeľ Biskupského úradu v Nitre, sudca Diecézneho súdu, diecézny konzultor, cirkevný cenzor, kustód kapitulného a biskupského archívu, odborný asistent na Teologickom inštitúte na katedre cirkevných dejín, a lektor cirkevných dejín na vtedajšej Vysokej škole pedagogickej v Nitre. V roku 1990, keď bola Nitrianskemu biskupstvu vrátená už spomínaná Diecézna knižnica s najcennejšou zbierkou pôvodnej literatúry na Slovensku, stal sa jej riaditeľom a správcom. V roku 2006 bol menovaný za titulárneho opáta Zoborského kláštora svätého Hippolyta.

14 | Schopnosti, skúsenosti a vedomosti Ladislava Belása sa prejavili aj v jeho odbornej a publikačnej tvorbe. Zameral ju na šírenie poznatkov o histórii kresťanstva na Slovensku, prínose kresťanstva ku vzdelanostnému a kultúrnemu rozvoju národa, o kresťanských tradíciách, o významných osobnostiach, farnostiach, pamiatkach, či pamätných miestach Nitrianskej diecézy. Všade kde bol, študoval cirkevné i svetské kroniky, a spracovával a publikoval príspevky duchovného, historického i spoločenského charakteru. Prvé články mu vyšli v roku 1948 v Katolíckych novinách a v Ročníci misijného spolku na Slovensku. Pravidelne začal publikovať na Kysuciach, kde bernolákovské hnutie našlo priaznivú odozvu medzi kysuckými kňazmi, z ktorých mnohí sa stali zapálenými národovcami a buditeľmi, čo zaujalo aj mladého kňaza Ladislava, ktorý začal túto tému publicisticky spracovávať. Napísal množstvo štúdií, spomeniem napr. Cyrilo-metodské tradície na Slovensku v neskorom stredoveku, Nitrianske bernolákovské zaujímavosti, Päťdesiat rokov od vymenovania Dr. Karola Kmeťka za arcibiskupa, či Ikonografia sv. Svorada a Benedikta. Stovky jeho kázní, alebo príspevkov a článkov boli publikované v časopisoch, a rôznych periodikách, napr. v Duchovnom pastierovi, Slovenských hlasoch z Ríma, Katolíckych novinách, Duchovnom pastierovi, Slovenských ozvenách, Pútniku svätovojeťšskom, Gorazdovi, Matičných zvestiach, Živote a kultúre mesta Nitry, či Mesačníku Nitra. Spoluautorsky sa podieľal aj na vzniku publikácií pod názvom Dedičstvo otcov, Arcibiskup

svätého života, Zamlčaná pravda o Slovensku a Významné osobnosti Nitry. Ako schopný rétor bol a je pozývaný na rôzne slávnosti, na ktorých predniesol stovky homílií, či príhovorov. V roku 1994 ho vyslalo Ministerstvo školstva a vedy Slovenskej republiky do Ríma, na doplnenie a štúdium archívnych materiálov k dejinám Slovenska. Spoločne s dnes už nitrianskym diecéznym biskupom Viliamom Judákom vo Vatikánskych archívoch preštudovali a zaznamenali životopisy nitrianskych biskupov z rokov 1649 – 1762. Získali tiež cenné poznatky o relikviách patrónov biskupstva sv. Andreja Svorada a Benedikta, či reholiach na území biskupstva, a tak doplnili dejiny Nitrianskej diecézy.

Ladislav Belás počas svojho profesionálneho pôsobenia zastával viacero významných a zodpovedných funkcií, čo svedčí o jeho mimoriadnych osobnostných a odborných kvalitách. Aj dnes, hoci je už na zaslúženom odpočinku, snaží sa byť ešte užitočným. Niekoľkokrát do týždňa ho možno

Regula sv. Benedikta s konštitúciou kongregácie kamaldulov z Montis Coronae, vľavo hore záznam Nitria, abbatia Zobor, in Hungaria, S. Josephi 1692

nájsť v Diecéznej knižnici, kde ho vyhľadávajú hlavne študenti. Je čestným predsedom Zoborského skrášľovacieho spolku, a aj ako titulárny zoborský opát venuje pozornosť záchrane a oživovaniu ruín Zoborského kláštora.

Jeho životné dielo bolo právom ovenčené mnohými oceneniami. V roku 1973 ho pápež Pavol VI. vymenoval za pápežského kaplána a udelil mu titul monsignor. Mesto Nitra mu v roku 1997 udelilo Cenu mesta Nitry za kňazskú, vlasteneckú a literárnu činnosť. Matica slovenská mu v roku 2000 udelila Zlatú medailu sv. Cyrila a Metoda, a v roku 2007 si prevzal Cenu mesta Považská Bystrica. Sláva, ani popularita ho však nepremohli. Skromnosť je jeho čnosťou. Ako zvykne hovoriť: „Robil som a robím aj teraz čo viem, čo môžem. A to by som rád, pokiaľ mi budú stačiť sily ducha a tela. Keď sa pri mojom veku poohliadnem späť na prežitie roky, neviem sa vyjadriť inak, ako starozákonnými slovami biblického 90. žalmu: „Tak nás nauč Pane rátať naše dni, aby sme našli múdrosť srdca.“

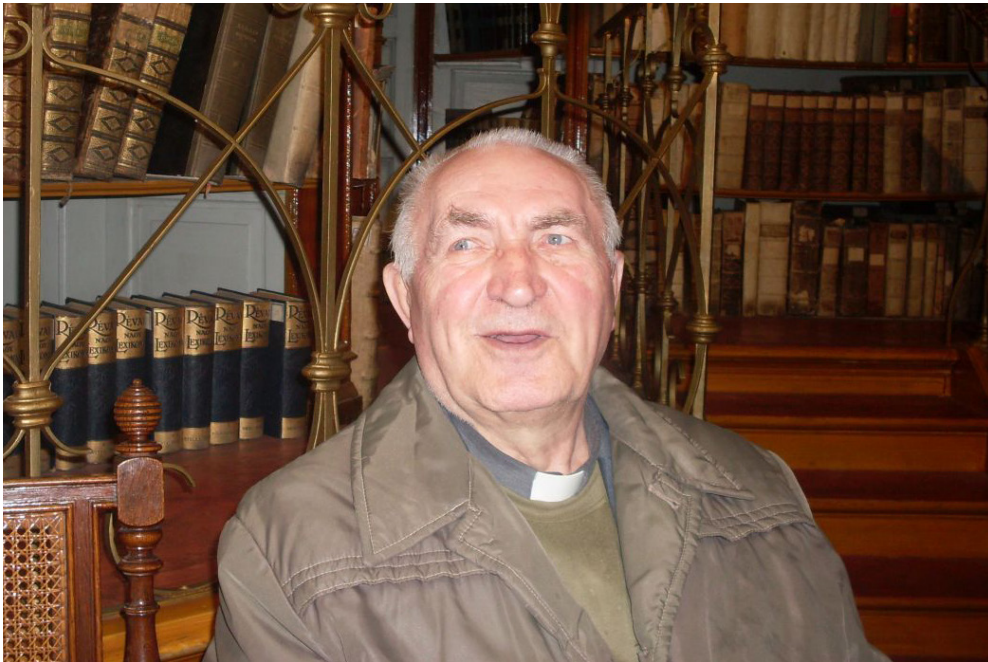
Takouto osobnosťou je teda Muž knihy, Ladislav Belás, ktorý patrí nielen do kategórie, ale priam galérie vzdelancov s obdivuhodnými vedomosťami, ktorí sa pričínili o skúmanie histórie Cirkvi a národa na Slovensku. Muž knihy, ktorý sa vždy celým srdcom a rád rozdával a ešte aj rozdáva všetkým, čo boli a ešte aj dnes sú ochotní počúvať jeho slová, čerpať z jeho múdrosti, či aktivít na duchovnom a vzdelanostnom pozdvihnutí spoluobčanov a procese sebauvedomovania národa.

16

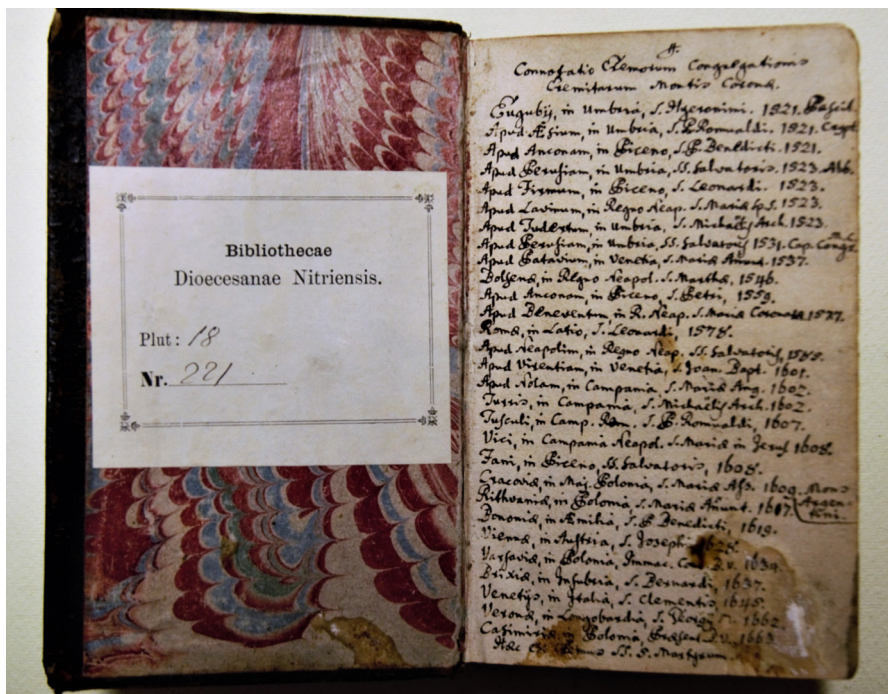
Dnes už teda vieme aj to, aké dary od Boha do života dostalo v roku 1930 malé chlapča Belásovie v Milochove. Boli to múdrosť, ľudskosť, túžba po vedomostiach a ich odovzdávaní iným, vynikajúca pamäť, osobitný vzťah k duchovnosti, a schopnosť a ochota pomáhať druhým. Sprevádzali ho celý život, určovali jeho smerovanie, formovali jeho osobnosť, a dovedli ho k úspechom a výsledkom, ktoré zviditeľnili nielen jeho, ale cez neho aj Nitru a Nitriansky kraj doma i v zahraničí. Za to si právom zaslúži dnešné ocenenie, ktoré bude aj prvým vzácnym darom k jeho blížiacemu sa životnému jubileu 90 rokov, ktoré oslávi o tri mesiace.

Laudácia prednesená navrhovateľom ceny a laudátorom ThDr. Tiborom Ujlackým, PhD. dňa 14. novembra 2019 v Koncertnej sále Župného domu v Nitre

Medzi knihami v Diecéznej knižnici v Nitre (foto: M. Černák)

Kniha z fondu Diecéznej knižnici v Nitre, Kamalduli z Mons Coronae pri Viedni

Odozvanie Ceny predsedu Nitrianskeho samosprávneho kraja doc. Belicu v Župnom dome v Nitre 14-novembra 2019, vľavo laudátor Dr. Ujlacký

18

Preberanie Ceny predsedu Nitrianskeho samosprávneho kraja doc. Ing. M. Belicu, CSc. tv Župnom dome 14.novembra 2019

Pri sv. omši k úcte sv.t Svorada 15. júla 2016 pred Špecializovanou nemocnicou sv. Svorada (foto: V. Floreková)

Sv. omša k úcte sv. Svorada pri príležitosti 70-ročného jubilea Špecializovanej nemocnice sv. Svorada Zobor v júli 2018

BENEDIKTÍNSKE OPÁTSTVO SV. HIPOLYTA NA ZOBORE

Mons. ThDr. Ladislav Belás

Po meste Nitra, ktorá býva označovaná ako Matka slovenských miest, najstaršou lokalitou nad mestom je vypínajúci sa vrch Zobor. Nachádza sa v Tríbečskom pohorí, vypínajúci sa do výšky 587 m, tvorí výraznú dominantu nad Nitrou. V dĺžke 8 km a šírke 5 km rozprestiera sa na ploche 41 km². Po geologickej stránke ho tvoria horniny granodiority a druhohorné kremence a vápence.

Vrch Zobor má u nás vynikajúcu povest' a pozoruhodnú minulosť. Na jeho úbočiach sa vo viniciach rodí nielen dobré, ale aj v širokom okolí slávne víno. Niet divu, že v dobe učeného Mateja Bela (1684-1749) sa ujalo latinské príslovie: „*Vinum Zoboriense - gloria et decus mensae*“, čo znamená, že zoborské víno je slávou a okrasou stola.

Prvý kláštor

20 Zobor má na Slovensku vynikajúcu povest' a pozoruhodnú minulosť najmä tým, že na Zobore bol založený prvý doposiaľ známy benediktínsky kláštor na území Slovenska. Je priam obdivuhodné, ako dokázali starí mnísi nájsť veľmi vhodné polozenie stavby.

V priebehu vekov sa vystriedalo viacero foriem názvu Zobor ako Zubor, Zábtor, Sombor. Každý z názvov mal svojho obhajcu a uvádzali sa dôvody pre jednotlivé pomenovania. Ponechávame polemiky bokom a obraciame pozornosť na pomenovanie, ako ho používa najstarší doklad - Maurova legenda. Je to najstarší životopis sv. Svorada a Beňadika, ktorý vznikol okolo roku 1074. Autorom je päťkostolský biskup Maurus, ktorý bol dobre informovaný o sv. Andrejovi Svoradovi a Beňadikovi, a preto Maurov spis je spoľahlivým prameňom. V Maurovom spise je mimoriadne pozoruhodné, že nie vrch na nitrianskom území sa nazýva Zoborom, ale kláštor opáta Filipa v latinskom znení „monasterium ZOBOR“.

Slavisti z toho usudzujú, že názov „zobor“ súvisí so staroslovienskym s'bor (zbor), čo je zhromaždenie, tiež kláštor, latinsky conventus. Dnešná forma nepochybne vznikla zo staroslovienskeho „suboru“, kde rečovým vývojom hláska „u“ sa zmenila na „o“. Najprv bol subor ako staroslovenská forma, z čoho vznikol terajší názov Zobor. To všetko naznačuje, že zoborský kláštor jestvoval vo veľkomoravskom období. Je možné, že prvý biskup Wiching bol benediktín a pochádzal práve z tohto kláštora. Wiching bol Svätoplukov

človek. Na jeho návrh a s Metodovým súhlasom sa stal r. 880 nitrianskym biskupom. Nie je to síce dokázané, ale je veľmi pravdepodobné, že aj sv. Metod tu na Zobore musel prebývať a tvoriť tu aj svoje literárne diela. Umierajúci brat Cyril mu pripomína, že hoci má rád „horu“, čo je narážka na mníšsku horu Olymp, ale kvôli „hore“ aby neopúšťal dielo na Morave. Kde inde sa mohli konať spory o sloviensku liturgiu s prívržencami latinskej liturgie na čele s Wichingom, ak nie v Nitre, kde museli byť pospolu obidve strany.

Vznik zoborského kláštora

Vznik zoborského kláštora doteraz nie je objasnený. Črtajú sa však viaceré náznaky. Názov opátstva nesie meno sv. Hipolyta - mučeníka.

Sv. Hipolyt Rímsky patrí medzi najplodnejších spisovateľov III. storočia, pripisuje sa mu viac ako 40 kníh. Pre svoje otvorené kresťanstvo sa dostal do vyhnanstva na Sardíniu, kde r. 235 aj zomrel. Bol pochovaný na pohrebisku na Tiburtínskej ceste. Jeho kult sa veľmi rozšíril a sviatok sv. Hipolyta sa dodnes pripomína 13. augusta. Vznik zoborského Kláštora sv. Hipolyta v Nitre dávame do súvisu s christianizačnou myšlienkou benediktínskych mníchov z rakúskeho sv. Hipolyta, čo je dnešné St. Pölten. Je všeobecne známe spojenie tohto mesta s našimi najstaršími kresťanskými dejinami. Pri St. Pöltene v kostole Treisma, dnešný Traismauer, bol pokrstený náš slávny Pribina, staviteľ prvého kresťanského chrámu na Slovensku v Nitre.

Freska z XIII. storočia v kostole v Horných Krškanoch, zobrazujúca benediktínsky zoborský kláštor (Braneký, 1945)

Vplyv christianizácie tamojších benediktínskych mníchov smerom na naše územie je istý. Tak je jednoznačné, že zoborský kláštor jestvoval aj vo veľkomoravskom období.

Kráľ Svätopluk

O ďalšom jestvovaní zoborského kláštora svedčia aj iné ďalšie dôkazy, jedným z nich je svedectvo staročeského kronikára Kozmasa. Kronikár Kozmas sa narodil okolo roku 1045. V roku 1099 pri príležitosti rokovaní medzi českým Břetislavom II. a uhorským Kolomanom na moravsko-slovenskej hranici sa dostal do Ostrihomu, kde ho ostrihomský arcibiskup Serafín (1095-1104) 14. júna 1099 vysvätil na kňaza. Tak mal možnosť dozvedieť sa

o udalostiach týkajúcich sa Uhorska, ktoré v cenných záznamoch zanechal v Českej kronike. Tak v roku 894 (I. hl. 14) píše, ako sa kráľ Svätopluk, ako sa všeobecne rozpráva, stratil zo svojho vojska a nikde sa už neukázal. Za polnočnej tmy, nikým nepoznaný, sadol na koňa, odcválal z tábora a utiahol sa na miesto, kde kedysi traja pustovníci v rozsiahlom a ľudom neprístupnom lese na svahu „Zobora“ s jeho prispením a jeho pomocou postavili kostol. Na odľahlom mieste zabil koňa a meč ukryl v zemi. Na úsvite dňa prišiel k pustovníkom. Nepoznali ho, lebo bol oblečený „po pustovnícky“ a mal hlavu ostrihanú ako mních, t j. dohola. Kým žil, nikto ho nepoznal, iba pred smrťou vyzradil mníchom, kto je on a hneď zomrel. Kým tam žil, jestvoval pod menom Svätoboj.

Slovanská liturgia

Môžeme tvrdiť, že zoborský kláštor bol aspoň v niektorom čase kláštorom slovanskej liturgie, čo potvrdzuje iný český kronikár zo XIV. storočia Dalimil: „Mnišie na tom miestie pieiu, v Uhřech Zábor i tomu dieiú“.

Pôvodný zoborský kláštor, svedok starých a slávnych čias sa nepriazňou pomerov pomínul.

22 | V nitrianskych novinách „Národná stráž“ sa v roku 1938 objavila senzačná správa o tzv. „krškanskej freske“. V tom roku sa robila oprava hornokrškanského kostola. Pri reštauračných prácach objavili fresku z XIII. storočia, na ktorej je znázornený obraz zoborského kláštora. Kláštor je opevnený, v popredí sa nachádza mních benediktín, konajúci hlásnu službu, čo naznačuje zobrazená hlásna trúba. Veľmi poškodenú krškanskú fresku prednedávnom zreštaurovali. Jej prvé vyobrazenie uverejnil spisovateľ Jozef Branecký (1882-1962) v spise „Krátke dejiny zoborského kláštora a opátstva“. Spis vyšiel po prvý raz vo Výročnej správe gymnázia piaristov pre školský rok 1943/44. V separátnom vydaní vyšiel v roku 1945.

Iné, pravdivejšie vyobrazenie zoborského opátstva, sa nachádza v pečati listiny z roku 1361.

Zoborskí opáti

Na čele benediktínskych kláštorov stál predstavený, nazývaný opát, po latinsky „abba“. Slovo opát pochádza z aramejského slova „*abba*“, čo znamená otec, čo naznačuje jeho postavenie v komunite voči ostatným príslušníkom kláštora. Rehoľné pravidlá benediktínom dal zakladateľ sv. Benedikt z Nurzie (480-547), ktoré spísal v ním založenom slávnom kláštore na Monte Cassino. Jeho pravidlá, ináč nazývané regulou, sa rozšírili po všetkých krajinách, a preto Benedikt sa právom nazýva patriarchom západného mníšstva. Mnisi sa majú vzájomne predbiehať v úctivosti, s najväčšou trpezlivosťou znášať svoje

telesné i mravné slabosti, pretekať sa v poslušnosti, nik sa nemá hnať za tým, čo vyhovuje jemu, ale skôr za tým, čo vyhovuje iným, skôr za tým, čo osoží iným, majú si prejavovať čistú bratskú lásku a úprimnou a poníženou láskou majú milovať svojho opáta.

Benedikt stanovil prosperujúcu syntézu života heslom: „*Ora et labora*“, čo znamená „*Modli sa a pracuj*“.

Prvým, historicky známym opátom Kláštora sv. Hipolyta na Zobore je opát Filip, ako sa to dozvedáme zo svoradovskej histórie.

Opát Filip prijal do zoborského kláštora Svorada a dal mu rehoľné rúcho a rehoľné meno Andrej, a tak ho aj dodnes poznáme ako Andreja-Svorada. Filip mu povolil pustovnícky život, na svätopôstne obdobie mu dal 40 orechov. On porozprával Maurovi Svoradove dejy a Maurus to zaznačil v dokumente zvanom Maurova legenda. Opát Filip našiel na tele mŕtveho Svorada kajúcu reťaz a Maurovi vylíčil Svoradove zázraky, aby to všetko spísal.

Funkčné obdobie Filipovho „opátovania“ sa nedá určiť rokmi.

Druhým, veľmi známym zoborským opátom je opát Godefridus, pôvodca povestných Zoborských listín z rokov 1111 a 1113, našich najstarších písomných dokumentov. V listinách sa spomína Chrám sv. Emeráma a Andreja a Benedikta. Tiež sú z nich známe mená nitrianskych kanonikov, ako aj meno prvého učiteľa na Slovensku ako gramatika Willermusa. V listinách sa vynímajú mená vtedajších nitrianskych predstaviteľov, najmä osoba richtára Peregrina.

Funkcia zoborského opáta vždy bývala obsadená. Mená mnohých ďalších opátov sú neznáme. A tie, čo poznáme, sú známe zo zachovaných listinných materiálov. Zoborský kláštor mal so svetom čulé styky. Dopisoval si aj s pápežskou kúriou v Ríme. V listinách tohto druhu, aj keď sa spomína zoborský opát, jeho meno sa nespomína. Tak sa stalo, že v roku 1231 nemenovaný opát zaujal aj kláštor Pannonhalmu.

V rokoch 1235 – 1240 pôsobil na Zobore opát Tomáš.

V r.1247 bolo v zoborskom kláštore zriadené vierohodné miesto, zvané „*locus credibilis*“, kde sa menom kráľa zostavovali, prepisovali, potvrdzovali listiny najmä majetkového rázu a vtedy sa spomína opát Favus, zvaný Medový. Jeho meno sa vyskytuje aj v roku 1249.

V r.1258 sa spomína opát Peter z Rajčian, ktorý v rokoch 1279-1280 bol aj nitrianskym biskupom.

V r. 1274-1283 bol opátom Jakub,

- 1294-1298 bol opátom Dominik,

- 1301 bol opátom Peter. Bolo to v čase vlády pána Váhu a Tatier, Matúša Čáka Trenčianskeho.

- 1327 bol opátom Gregor,

- 1330-1352 bol opátom Tomáš. Jeho meno sa vyskytuje v súvislosti zbierania pápežských desiatkov v rokoch 1332-1337.

- 1360-1371 opátske majetky spravuje Peter,

- 1366 je opátom Oto, ktorý 1391 rezignoval.

Dňa 11. marca 1391 pápež Bonifác IX. si rezervoval menovanie zoborského opáta, a tak sa opátom stal Henrich, ktorý v roku 1395 usporiadal majetky opátstva.

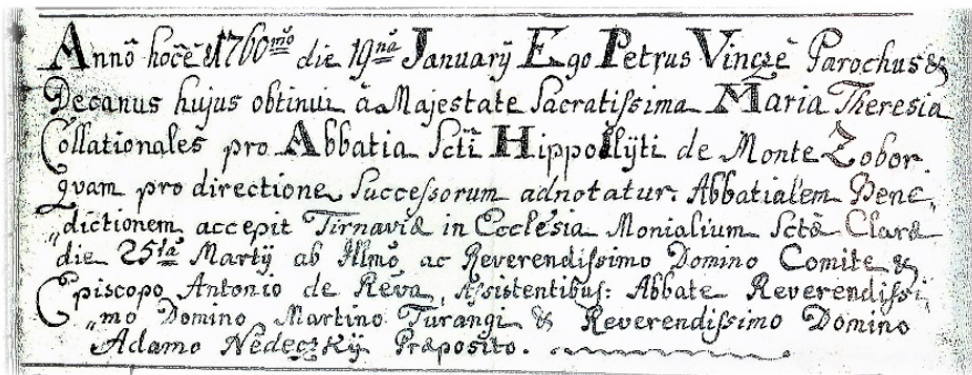
Neskôr, 12. mája 1400, ten istý pápež vymenoval za opáta Štefana, dovtedajšieho opáta na Skalke.

1404 je zoborským opátom Hynek. Opátstvo spravoval, aj keď sa stal nitrianskym biskupom z milosti kráľa Žigmunda, ktorého bol veľkým prívržencom. Hynek spísal privilégia opátstva a kráľ Žigmund ich potvrdil. V 1424 sa ponosuje, že nenachádza mnohé listinné doklady. Počas jeho spravovania zoborské opátstvo malo mnoho členov. Zažil nepokojné časy, bolo to obdobie husitských výbojov, najmä v trenčianskom okolí. R.1427 sa končí jeho funkcia ako biskupa i zoborského opáta.

24

Jeho nástupcom na nitrianskom biskupskom stolci sa stal r.1429 Juraj z Breznice, ktorý si podržal aj zoborské opátstvo do roku 1437. Jeho epitaf sa nachádza v dolnej lodi nitrianskej katedrály po ľavej strane oltára sv. Jána Nepomuckého.

V r.1467 sa spomína opát Mikuláš, o ktorom je poznačené, že bol

Vlastný zápis prvého zoborského titulárneho opáta Petra Vinczeho v skalickej matrike z roku 1760

posledným zoborským opátom, pretože zoborský kláštor v r.1468 zanikol. V tom čase nastali napäté vzťahy medzi kráľom Matejom Korvínom (1460-1490) a ostrihomským arcibiskupom Jánom Vítzom (1465-1472). Zoborskí mnísi sa postavili v konflikte na stranu arcibiskupa a nie kráľa. Nahnevaný kráľ zoborský kláštor zrušil a mníchov rozohnal. Je to smutný čin, lebo Matej Korvín ako kráľ pozdvihol Uhorsko politicky, hospodársky a kultúrne. Roku 1465 založil v Bratislave univerzitu, povestnú *Academiū Istropolitanū*. Mnísi sa rozutekali po iných kláštoroch, najmä rakúskych.

Dnes by sa po benediktínoch na Zobore niekde pod zemou mohli nájsť nejaké stopy. Ich pamiatka ostala v zoborských listinách. Takto neslávne sa skončilo benediktínske obdobie na Zobore. Ostalo len rumovisko.

Preklad Biblie do slovenčiny

Po 227 rokoch nitriansky biskup Blažej Jaklín a jeho príbuzný barón Mikuláš Jaklín z Lefantoviec listinou, datovanou v Nitre 28. júna 1691, založil na Zobore kláštor mníchov - pustovníkov kamaldulov s Kostolom sv. Jozefa. Mnísi kamalduli bola odnož benediktínov. Na Zobore sa ukázali ako verní pestovatelia svätosvoradovskej úcty, ako je to zvyraznené v barokovom cibóriu. Po kamalduloch ostala aj písomná pamiatka v podobe hrubej knihy, rukopisu prekladu celej Biblie do slovenčiny z polovice 18. storočia. Preklad zhotovili mnísi kamalduli zo zoborského kláštora i Červeného Kláštora na Spiši. Členmi kamaldulského rádu boli mladíci z Nitry, najviac zo západného Slovenska. Spomínaný preklad sa dnes nazýva kamaldulskou bibliou. Prekladatelia boli zo západného Slovenska, čo prezrádzajú viaceré bohemizmy.

Kamalduli mali na Zobore aj časť teologických štúdií. Nitrianski biskupi ich chovancom udeľovali birmovky aj nižšie svätenia.

Mnísi na Zobore nemali v tomto období ako predstaveného opáta, ale priora.

Po 87-ročnom požehnanom účinkovaní mníchov kamaldulov nastal opäť čierny deň. Bol to 9. apríl 1782, kedy cisár Jozef II. kláštor zrušil a mníchov rozohnal. Na Zobore opäť nastalo pustošenie. Z krásneho kostola ostali tri zrúcané múry (dnes už reštaurované). Z interiéru kostola sa zachovali chórové lavice. T.č. sa nachádzajú v Klíži.

Po 155 smutných rokoch opusteného zoborského kláštora zasvitol pekný čas, keď 1937 nitriansky biskup Dr. Karol Kmeťko sem uviedol misionárov Spoločnosti Božieho Slova, ktorí tu vykonávali bohumilú činnosť do noci 3. mája 1950, kedy boli rehoľníci násilne vyvezení. Socha sv. Svorada a oltárny kríž z hlavnej kaplnky sa dnes nachádza v kostole v obci Čechy pri Nových Zámkoch. Dnes toto miesto slúži zdravotným účelom.

Titulárni zoborskí opáti

Pápežská ročenka *Annuario Pontificio* okrem jestvujúcich diecéz sveta uvádza aj názvy zaniknutých diecéz, čo tvorí značnú časť ročenky. Hoci diecézy *de facto* zanikli, zväčša pri vojnových katastrofách spôsobených nepriateľskými vojnovými udalosťami, *de iure* trvajú, a tak ich titul dostávajú biskupi označovaní ako titulárni biskupi a arcibiskupi, čo bývajú pomocní biskupi a pápežskí nunciovia.

V Uhorsku, a tak aj na Slovensku, jestvuje celý rad zaniknutých opátstiev. Uhorskí králi ako hlavní patróni cirkvi tituly zaniknutých opátstiev udeľovali zaslúžilým kňazom a biskupi ich v tejto hodnosti potvrdzovali ako titulárnych opátov. Táto prax sa objavuje najmä začiatkom 18. storočia a trvala až do konca prvej svetovej vojny, keď monarchia zanikla. V Maďarsku, ktoré od konca prvej svetovej vojny bolo až do konca druhej svetovej vojny kráľovstvom bez kráľa, opátske tituly tohto druhu udeľovali biskupi.

Pokiaľ sa podarilo zistiť, prvým známym titulárnym zoborským opátom bol skalický rodák Peter Vincze. Dátum narodenia je neznámy. Študoval na univerzite v Trnave, kde roku 1741 dosiahol stupeň bakalára. V r. 1742 dosiahol stupeň magistra filozofie. Teológiu vyštudoval na generálnom seminári v Trnave, ktoré ukončil 16. 3. 1745 vysvätením za kňaza. R. 1748 sa stal prvým farárom v novozaloženej farnosti v Mani. Farský kostol v Mani postavil Ignác Koller, ktorý sa stal 1760 vesprémskym biskupom. V manianskom kostole dal postaviť oltár, ktorý ozdobil kópiou indiánskej Panny Márie. Originál obrazu sa nachádza vo Viedni v jezuitskom kostole. Biskup sa stal priaznivcom Petra Vinczeho. Jeho pričinením bol zvolený za farára v Skalici a na základe jeho intervencie bol menovaný za zoborského opáta. Sám Vincze o tom nechal zápis v skalickej matrike. Z tohto zápisu sa dozvedáme, že 19. januára 1760 dostal od cisárovnej Márie Terézie menovaciú listinu na opáta sv. Hipolyta na vrchu Zobor. Opátsku benedikciu mu udelil v Trnave 25. marca 1760 v Kostole sestier sv. Kláry biskup Anton Reway. Pri tom mu asistovali opát Martin Turangi a prepošt Adam Nedecký. Opát Peter Vincze zomrel tragicky 16. októbra 1763. Kôň sa v povoze splašil a opát pritom zahynul. Pre úplnosť uvádzame životné údaje biskupa Ignáca Kollera, nar. 1725, zom. 1773.

Po Petrovi Vinczem sa stal zoborským opátom spišský kňaz ThDr. Dominik Štefan Szabó. Nezistil sa rok jeho menovania, ale katalóg ostrihomskej arcidiecézy z roku 1761 ho v tejto hodnosti uvádza ako farára v Spišskom Podhradí. V 1776 bola zriadená diecéza v Spišskej Kapitule, vtedajší spišský prepošt sa stal veľprepoštom, prevzal aj faru v Spišskom Podhradí. Szabó

prešiel za farára do Ľubice, kde požehnané účinkoval do svojej smrti 26. októbra 1799.

V rokoch 1800-1820 bol titulárnym zoborským opátom spišský kanonik Štefan Čech, ktorý sa r.1820 stal košickým biskupom. Narodil sa 22. mája 1766 v Prešove a zomrel v Košiciach 4. júna 1831.

V rokoch 1821-1829 bol titulárnym zoborským opátom ostrihomský kanonik ThDr. Michal Kratochvíla. Prevažnú časť svojho kňazského účinkovania prežil ako vychovávateľ kňazského dorastu vo funkcii profesora, prefekta a rektora bratislavského Generálneho seminára. Stál pri zrode Bernolákovho Slovenského učeného tovarišstva. Preto sa jeho postava nachádza medzi deviatimi inými činiteľmi tohto hnutia, na olejomalbe Andreja Kováčika (1889-1953). Originál maľby sa nachádza v Spolku sv. Vojtecha v Trnave.

V rokoch 1830-1842 bol zoborským titulárnym opátom ThDr. Ján Derčík, slávna postava našej minulosti. Narodil sa 16. mája 1785 v Čadci. Študoval v Bratislave a vo Viedni, kde získal veľmi širokú vzdelanosť najmä v orientálnych jazykoch. Pohyboval sa na vedeckých postoch ako profesor, dekan fakulty, ba od r. 1836 sa stal aj rektorom peštianskej univerzity. Je autorom arabskej, aramejskej a sýrskej učebnice. V roku 1829 sa stal cenzorom kníh a v 1835 prepustil na cenzúre epos Jána Hollého Cirillo-Metodiáda. Ján Hollý sa mu odmenil tak, že v zbierke básní na jednotlivých „výtečníkov“ svojej doby, ako aj Derčíkovi venuje oslavné básne, je ich spolu desať. Prvá je z roku 1836 a je zložená na oslavu menín Jána Derčíka. Oslavuje tam jeho všestrannú vzdelanosť, najmä vo východných dialektoch. Druhá vyšla taktiež v roku 1836 a je na oslavu Derčíkovej reči pri oslavách 200. výročia Pázmanovej univerzity. Tretia báseň bola napísaná na oslavu menovania Derčíka za titulárneho biskupa. Vyšla v 1837. V nej Derčíka nazýva „náležitým synom Slávy“. Štvrtá báseň je IX. pieseň spomedzi iných päťdesiatich dvoch, kde sa Ján Hollý teší, že jeho cnosti navždy ostanú, hoc aj kráľovstvá sa pomínú. Inak, Kysučanovi Derčíkovi prischlo pomenovanie „slovenský Janko“.

Konečne v roku 1845 sa stáva titulárnym zoborským opátom Nitre blízky človek, JUDr. Ján Krajčík, nitriansky kanonik, cirkevný právnik, snemový poslanec, dôverník biskupa Jozefa Vuruma, Imricha Palud'aja a Augustína Roškovániho, pestovateľ svätosvoradovského kultu.

Ján Krajčík sa narodil 10. 6. 1804 v Bánovciach nad Bebravou. Stredné a teologické školy absolvoval v Nitre. Právo vyštudoval na univerzite v Pešti. Po vysviacke dňa 15. 11. 1827 bol kaplánom v Dolnom Hričove. V r.1831 ho povolal do Nitry biskup Jozef Vurum a on postupuje vo funkciách ako ceremoniár, biskupský tajomník, v 1841 nitriansky kanonik, 1845 titulárny

zoborský opát, 1867 veľprepošt kapituly a 1872 titulárny biskup. Stal sa z neho osvedčený právny odborník. Bol publicisticky činný v rôznych časopisoch, kde sa zameriaval na otázky všeobecného a cirkevného práva. V 1854 a 1857 vyšla jeho právna príručka, ktorá sa stala učebnicou na právnických fakultách a univerzitách. Záslužná bola i jeho práca na usporiadaní diecézneho archívu. Inou národnou zásluhou bola jeho účasť v Spolku milovníkov reči a literatúry slovenskej, ktorý bol založený v Budíne r.1834 a viedol ho Martin Hamuljak (1789-1859). Krajčík sprostredkoval kontakt Martina Hamuljaka s nitrianskym kanonikom Štefanom Greguškom. V 1853 sa podarilo zreštaurovať pútnický kostol na Skalke pri Trenčíne. Krajčík ako zoborský opát vykonal slávnostné bohoslužby s posviackou kostola, čím sa oživila tradícia sv. Svorada a Beňadika. Kostolu na Skalke venoval nový zvon. Slávnosť sa konala 17. júla 1853 za veľkej účasti ľudu. Na Krajčíkovu oslavu básnik Jozef Emmanuel (1803-1890) zložil krásnu báseň, ktorá bola publikovaná v Katolíckych novinách 1853. Nie menej peknú báseň - pieseň zložil organista - učiteľ v Hornej Súči, ktorú vypsievala hornosúčanská škola. Zložil ju tamojší organista Michal Kapuš. Je zatiaľ v rukopise.

Dr.Ján Krajčík sa dožil požehnaného vysokého veku. Zomrel v Nitre 10.augusta 1890 a je pochovaný v katedrálnej krypte.

28

V rokoch 1891-1922 bol titulárnym zoborským opátom najprv trnavský a potom ostrihomský kanonik Ján Graeffel. Dlhé roky bol profesorom na gymnáziu v Trnave. Tam v roku 1854 vydal tlačou objemnú modlitebnú

Zoborský opát Mons. Ladislav Belás pri vysluhovaní prvej sv. omše po 235 rokoch v zreštaurovanej ruine Kostola sv. Jozefa v zoborskom kláštore 25.mája 2017

knihu „Adiutorium nostrum in nomine Domini“ = Naša pomoc v mene Pánovom. Oceňujeme, že ako Maďar v kalendáriu knihy uviedol liturgický deň sviatku sv. Cyrila a Metoda 9. marca. Ján Graeffel zomrel v 1922. Po jeho smrti už neboli zoborskí opáti menovaní.

V roku 2006, keď nitrianska kapitula oslavovala svoje milénium, nitriansky diecézny biskup Mons. Viliam Judák (nar. 1957), aby oživil slávnú kresťanskú a národnú pamäť, ktorej svedectvom je aj starobylé titulárne opátstvo sv. Hipolyta na Zobore, a to zvlášť pre jeho počiatky siahajúce do cyrilo-metodských čias, dekrétom zo dňa 15. septembra 2006, prot. č. 1201/2006, menoval Mons. Ladislava Belása, kanonika katedrálneho chrámu - Baziliky sv. Emeráma v Nitre za titulárneho opáta zoborského. Opát – kanonik je nitrianskej verejnosti dobre známy, čo má byť aj verejné ocenenie za jeho vynikajúcu znalosť cirkevných vecí, ako aj vďaka za chvályhodne vykonávanú službu pre dobro nitrianskej diecézy, ktorú činí s úprimnou láskou voči cirkvi nitrianskej.

I dnes je titulárny zoborský opát pravidelným celebrantom alebo koncelebrantom každoročných júlových bohoslužieb konaných ku cti svätého Svorada za veľkej účasti pútnikov z okolia Nitry.

V obnovených ruinách Kostola sv. Jozefa, ako súčasť bývalého kamaldulského kláštora, sa 25.mája 2017 po prvýkrát po 235 rokoch opätovne slúžila sv. omša. Hlavným celebrantom bol titulárny zoborský opát Mons. Ladislav Belás, ktorý sa v homílii vyslovil, aby sa v budúcnosti v rámci Noci kostolov vytvorila tradícia slúženia nočných sv. omší v ruinách Zoborského kláštora.

Rímskokatolícka farnosť sv. Urbana, Nitra - Zobor
a Zoborský skrášľovací spolok

Vás pozývajú

pri príležitosti jeho sprístupnenia pútnikom
na slávnosť Nanebovstúpenia Pána

25.mája 2017 o 17.00 hodine

v areáli Špecializovanej nemocnice sv. Svorada Zobor

Hlavný celebrant: Mons. Ladislav Belás,
titulárny Zoborský opát

SVÄTÁ OMŠA NA SVIATOK NANEBOVSTÚPENIA PÁNA DŇA 25.MÁJA 2017 O 17.00 HODINE SLUŽENÁ PO VIAC AKO 235 ROKOCH V ZAKONZERVOVANEJ RUINE KLÁŠTORNÉHO KOSTOLA SV. JOZEFA NA ZOBORE

HISTÓRIA A TRADÍCIE TOHTO DUCHOVNÉHO MIESTA

Mons. ThDr. Ladislav Belás

Milí veriaci, milí zhromaždení, milí priatelia!

Schádzame sa tu na takom zvláštnom mieste. Toto miesto je poznačené dávnou minulosťou, ale začneme biblickým príbehom.

Bola Kvetná nedeľa. Ježiš slávnostne vstúpil do Jeruzalema, mučeníci sú nadšení. V zástupe ľudia kričia na oslavu Sláva a Hosanna tomu, ktorý prichádza v mene pánovom a za takéhoto hlaholu vstúpili do Jeruzalemského chrámu.

Ale nepáčilo sa toto predstaviteľom vtedajšieho židovského národa. Povedz im, nech sú ticho, nech nekričia. A Ježiš vtedy povedal nezvyčajnú vetu: „Ak oni prestanú hovoriť, budú musieť hovoriť tieto kamene.“ Toľko Ježiš.

30

Ak dovolíte, troška vstúpim do mojej éry nitrianskej študentskej mladosti. Boli sme v šiestej triede gymnázia a profesor slovenčiny nám dal ako jednu z domácich úloh mesačnú domácu prácu spracovať minulosť Nitry. Mali sme k dispozícii jednu malú knižku. Zdá sa mi, že ju zostavil vtedajší učiteľ Houra, bolo to vydanie z roku 1921. Brožúra bola o dávnej minulosti Nitry, o hrade, o budovách, o kostoloch, o sochách, ktoré sa nachádzali v interiéri mesta.

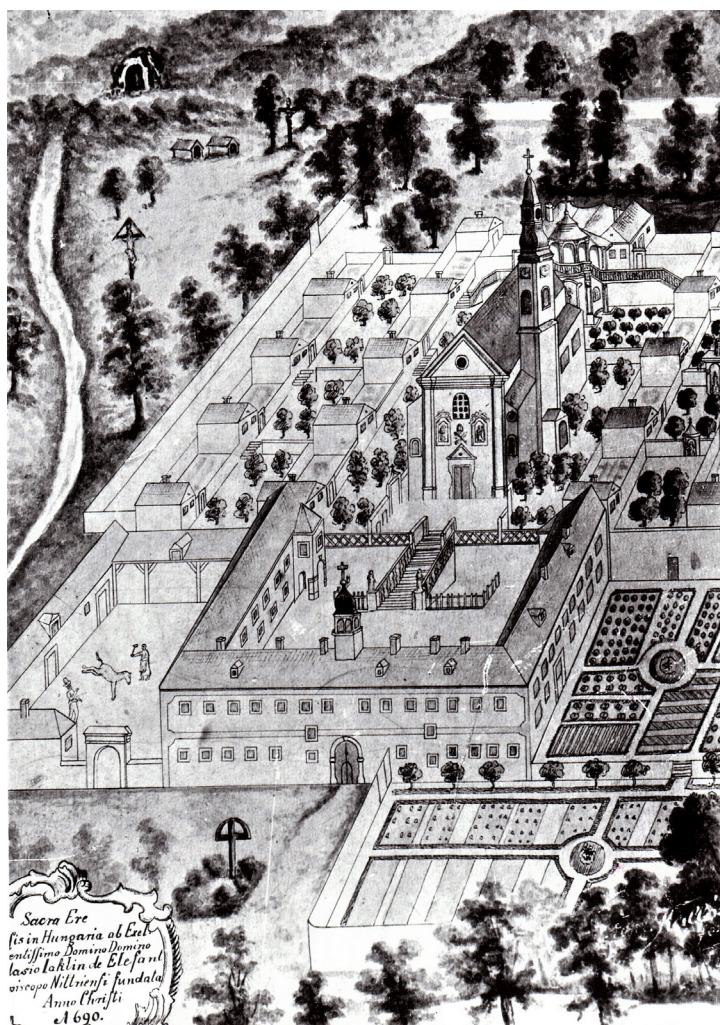
Domáca mesačná úloha mala latinský názov „saxa loquuntur“ čo v preklade znamená „kamene hovoria“. Totiž pán profesor nám rozdal tie knižky o Nitre, aby sme poznali trošku minulosť mesta a podľa tej knižky sme potom spracovali každý svojím spôsobom prácu pod názvom Kamene hovoria s podtitulom Moja prechádzka po mojom študijnom meste.

No a tak som úlohu spracovával aj ja. Samozrejme, v prvom rade tam bol hrad, kostoly po Nitre, sochy, a pretože sme ako študenti veľmi často chodievali sem(tu kláštor), často som sem zavítal k týmto múrom, aby som sa dozvedel, čo to je.

A vlastne táto knižka, táto mesačná úloha bola počiatkom mojich prvých vedomostí o Nitre, aj môjho záujmu o Nitru, ktorý sa opakoval rokmi. Čítaním, bádaním sa zvyšoval, zväčšoval a rozmnožoval natolik, že dnes môžem hovoriť o ktoromkoľvek nitrianskom kúte alebo nitrianskom artefakte.

Dnes tu, medzi kameňmi, teda tá dávna mesačná úloha Kamene hovoria opätovne ožila. Toto je miesto, to je ten stavebný materiál, čo mi dáva do úst slová, čo tie kamene asi hovoria. A budú aj predmetom našej dnešnej krátkej úvahy.

Všimnite si, milí prítomní, tu vidíte obraz, ako vyzeral kostol kedysi vo svojej celej kráse. To je ten kostol, z ktorého sú dnes iba trosky. Miesto je poznačené aj tým, že po týchto priestoroch sa pohybovali naši svätci, svätý Svorad a svätý Beňadik. Vieme, že je miestom, ktoré bolo svedkom ich svätého života, kráčali po týchto priestoroch. Žiaľ, ten prvý kláštor benediktínov, v ktorom žili sv. Svorad a Beňadik, v 1468 roku kráľ Matej Korvín zrušil.

Kresba zoborského kláštora založeného biskupom Jaklinom v roku 1690

Kráľ Matej Korvín bol v spore s vlastným arcibiskupom. Aj zoborskí mnísi sa pridali na stranu arcibiskupa, čo sa kráľovi nepáčilo. Preto mníchov rozohnal a kláštor spálil. Takto zašla prvá sláva benediktínskeho kláštora, teda v čele s jeho predstaveným, ktorý sa nazýval opátom.

Bolo to vierohodné miesto, kde menom kráľovým sa potvrdzovali rôzne verejné listiny. Bolo to akési verejné notárstvo.

32 | Storočia potom išli ďalej a v roku 1691 roku sa stal diecéznym biskupom Blažej Jaklin. Mal prímenie z Lefantoviec, ale nepochádzal z Lefantoviec. Tam mal len svoj šľachtický majetok. Voľakedy šľachtický titul bol dotovaný nejakým pozemkom, nejakým vlastníctvom, či to bola roľa alebo lúka, alebo les. So svojím bratrancom sa rozhodli, že namiesto benediktínskeho kláštora uvedú mníchov kamaldulov. Kamalduli bola odnož benediktínskeho rádu. Boli to pustovníci, žili v skalných jaskyniach. Preto aj Svorad aj Beňadik istý čas pobývali v jaskyniach, najmä cez svätý pôst. Ich zakladateľom bol sv. Romuald.

Aj v tomto kláštore sa nachádzal veľmi krásny obraz svätého Romualda. Teraz sa ten svätý obraz nachádza na biskupskom úrade. V 1691 roku napísali listinu, kde sa títo dvaja príbuzní Jaklinovci rozhodli, že do kláštora prijmú niekoľko kamaldulov. Ale na to potrebovali súhlas cisára. Leopold I. bol ochotný podpísať tento dekrét, pretože neďaleko Viedne bol kláštor týchto mníchov. Práve odtiaľ prišli prví kamaldulskí mnísi aj sem do kláštora na Zobore.

Štyri roky stavali tento chrám, túto krásu. V roku 1691 bol kostol postavený a k nemu aj 15 pustovníckych domčekov. Bol to rád, ktorý sa venoval modlitbe, slávnostným bohoslužbám, slávnostnému konaniu v kňazskej

Obraz sv. Romualda zo zoborského kláštora, t.č. sa nachádza v biskupskej rezidencii v Nitre (Foto: Archív BÚ Nitra)

hodine. Nerozprávali sa medzi sebou, len keď mali nejakú poradu, inak zachovávali posvätné ticho. Venovali sa hospodárstvu, jeho rozvoju, mali spojenie s Viedňou, dovážali odtiaľ potrebné veci. Dnes obdivujeme krásu tohto muriva, obdivujeme, ako nádherne sú kamene kladené, súmerne jeden vedľa druhého, s vtedajšou primitívnou technikou, obdivujeme túto robotu a skláňame sa pred géniami vtedajšieho murárskeho remesla.

Môžem sa troška zmieniť, že v ráde kamaldulov boli aj dvaja nitrianski občania z rodu Radošanských. Ladislav Radošáni bol spisovateľ, historik a aj zaznačil životopisy svätého Svorada a svätého Beňadika. Žil v kláštore až do roku 1782. V jedno aprílové ráno kráľovský komisár cisára Jozefa II. rád kamaldulov v Nitre zrušil ako mníchov nepotrebných, neproduktívnych. Bol prečítaný kráľovský rozkaz a ešte v ten deň museli mnísi opustiť zoborský kláštor, zoborské priestory. Toto miesto prestalo byť svedkom ich nádherného spevu, prestal byť miestom práce, miestom výtvarného umenia, mali tu aj svoju teologickú školu. To všetko skončilo týmto rozkazom. Proti tomu nebolo odvolania. A tak zoborský kláštor spustol.

Viditeľný majetok prepadol tzv. náboženskému fondu, ktorý bol kráľovským majetkom, ale ten sa oň vôbec nestaral. Hovorí sa, že v tom čase sa začala budovať farnosť v Dražovciach.

A kláštor pustol ďalej. Rozoberali ho na stavebný materiál. Najmä Zoborčania, čo tu mali svoje hajlochy. Z kláštora zmizol aj erb grófa - dobrodinca, prípadne sochy. Niektoré obrazy sa nachádzajú v nitrianskom seminári, najmä dva významné, a to obrazy svätého Svorada a svätého Benedikta. Vo vnútrajšku tohto kostola bolo v ústredí osem oltárov. Hlavný oltár bol zasvätený svätému Jozefovi, pestúnovi Ježiša Krista. Ja som sa dočítal v starej knihe o panne Márii kamaldulskej. Nemohol som sa dopátrať, ale mám taký dojem, že to mohol byť obraz, ktorý bol jeden z tých ôsmich tohto oltáru. Že to bola práve Panna Mária kamaldulská, kamaldulská Madona. Veľmi vzácny predmet je kalich, z ktorého sa odovzdáva sväté prijímanie. Bol vyrobený vo Viedni a nachádza sa teraz v našej katedrále. Je zvláštne, že ak sa kalich obráti, tak na dne bolo vyryté veľmi ostrým písmom latinská veta: „Keď prídeš súdiť svet, nezavrhni naše zoborské hlasy.“

Ale prenesme sa do našej súčasnosti. My teraz rovnako ako naši predkovia môžeme tak isto zvolieť, s tým istým povzdychom: „Nezabudni naše zoborské hlasy, ktoré sa budú pri tejto svätej omši ozývať.“

Vďaka nadšencom, ktorí behali, zháňali financie, vynakladali úsilie a aspoň do takejto formy upravili ruinu, tu môžeme slúžiť svätú omšu. Ja sa v tejto chvíli prihovám, aby táto obyčajná pekná bohoslužba sa zaviedla ako

zoborská tradícia, aby sme si mohli takto pripomínať našu dávnu kresťanskú minulosť, našu kresťanskú vznešenú pamiatku. My ani nevieme, čo vlastne máme.

Ďakujeme všetkým tým, ktorí sem prišli, že dnes touto bohoslužbou môžeme začínať našu krásnu a budúcu tradíciu, na pamäť tých našich predchodcov, ktorí oslavovali Nitru priviatu ku krásnemu rozkvetu. Žiaľ, ostáva nám len to, tie pozostatky, nad ktorými sa prehrešila naša minulosť, že zdevastovala toto vzácne miesto. V 1828 bola strecha, strop chrámu prepadliskom a čas svojím ničivým spôsobom toto miesto znetvoril.

Som skutočne rád, že po dlhoročnom nitrianskom pobyte, či študentskom alebo služobnom, že práve na tomto mieste môžem prehovoriť k vám, a že môžem priniesť najsvätejšiu obeť po mnohých rokoch. Okrem toho pripomínam, že dnes je Sviatok Nanebovstúpenia Pána.

A uvádzam ešte jednu veľmi peknú príhodu z výučby náboženstva. Jeden žiak sa tak vžil do rozprávania o Nanebovstúpení Pána, ako sa Ježiš vznášal hore k výšinám, k oblakom, že sa prihlásil a povedal: „Keby som tam bol býval, Ježiša by som chytil za nohy a Pán Ježiš by ma vyniesol až rovno hore do neba.“ No, je to úsmevná príhoda, ale dostal poučenie. Chlapec blúdil vo svojich predstavách.

34

Milí prítomní, je mnoho toho, čo by sa dalo vysloviť o týchto veciach. Pripomíname si zvlášť svätého Svorada, ktorý tu žil, tu pracoval, tu prežil svoj svätý život a tu bol aj pochovaný a Nitru oslávil. Chodil po týchto miestach, kde sme my teraz. Uvedomme si, že kráčame po miestach, po ktorých chodili naši predchodcovia, naši svätí. Vy, ktorí ste tu, povedzte tým, ktorí tu nie sú, čo ste videli, čo ste počuli, čo ste si odtiaľto odniesli a rozneste túto peknú myšlienku. Chceme tu aj povzbudiť záujem širokej nitrianskej verejnosti o toto miesto. Ktovie, čo tu ešte je a čo sa všeličo môže ešte ukázať a vy, mladší, sa môžete ešte všeličoho dožiť, lebo situácia pre nás aj v úradoch je veľmi priaznivá, čomu sa veľmi tešíme, keď si spomínam na konkrétne inštitúcie.

Milí prítomní, ďakujem vám pekne za pozornosť, sledujte bohoslužbu do samého konca a potom po svätej omši, ak budete zvedaví, rád odpoviem na všetky otázky.

Prvá sv. omša po 235 rokoch v ruine zoborského kláštora sa začína

Ako hlavný celebrant prvej sv. omše v ruine Kostola sv. Jozefa v zoborskom kláštore po 235 rokoch 25.mája 2017

Po sv. omši 25. mája 2017 s členmi Zoborského skrášľovacieho spolku, vľavo Ing. P. Demo, vpravo Ing. J. Kratochvíl

36

Socha sv. Svorada v ruine Kostola sv. Jozefa na Zobore - dielo sochára Jaroslava Halmu

HOMÍLIA MONS. LADISLAVA BELÁSA

8. SEPTEMBRA 2018 V KAMALDULSKOM KLÁŠTORNOM KOSTOLE SV. JOZEFA NA ZOBORE

POČIATKY KAMALDULOV NA ZOBORE

Počas gymnaziálnych štúdií v Nitre, to bolo v šiestej triede, sme mali písať mesačnú domácu úlohu. Témou bola latinská veta “Saxa loquuntur”, čo znamená “Kamene hovoria“, podtitul bol „Prechádzka po mojom študijnom meste“. Ako pomôcku nám profesor rozdal brožúru napísanú o nitrianskej minulosti. To bolo moje prvé stretnutie s nitrianskou minulosťou. Mala prehovoriť kamenná minulosť Nitry v jej historických stavbách, sochách, krížoch a iných výtvoroch zbudovaných z kamenného materiálu, najmä katedrála a iné nitrianske kostoly, ako aj kríže, sochy svätých, všetko, čo vzišlo z kameňa. Používajúc túto spomienku, prenášame sa sem na toto miesto. Tie zostalé kamene používajú moje slová, ktorými sa dnes vám prihovám. Odkazujúc na slová biskupa Jozefa Vuruma spred 180 rokov, ktorý poukazuje, akým spôsobom bol prekrásny kamaldulský kostol zrúcaný a jeho veci rozpredávané. Dnešný stav je toho jasným dôkazom.

37

Ale ako to bolo na počiatku?

Zakladateľom zoborských, kamaldulov bol nitriansky biskup Blažej Jaklin a jeho príbuzný Mikuláš Jaklin. Obaja vydali dňa 28. 6. 1691 listinu, v ktorej biskup Blažej píše, ako ho Božia Prozreteľnosť obdarovala štedrosťou na majetku, čo považuje za božie požehnanie. Nechce byť nevďačný, a preto chce niečo urobiť na božiu slávu a zároveň aj na spásu svojej duše. Preto sa rozhodol založiť na zoborskej hore, kde už v 9.storočí jestvoval benediktínsky kláštor sv. Hipolyta, pre rád otcov kamaldulov (pozn. kamalduli sú kontemplatívna odnož benediktínov) a ich dvanásť príslušníkov. Mnisi kamalduli je spoločnosť tzv. bielych benediktínov, benediktíni boli mnisi v čiernom. Kamalduli sú pustovnícky rád. Založil ich r.1012 sv. Romuald na vrchu neďaleko talianskej Florencie, ktorý bol majetkom grófa Maldula. Po taliansky sa to volalo Campo di Maldula. Takto vznikol odvodený názov mníchov - kamaldulov. Rád potvrdil pápež Alexander II. r.1072. Biskup Blažej spoznal kamaldulov v ich kláštore pri Viedni ako Mons Coronae - Korunná hora.

Kláštor na Zobore zakladajú dvaja Jaklinovci. V spomínanom liste sa píše, že v prípade, ak by jeden zomrel, druhý má pokračovať v začatom diele.

Biskup Blažej sa narodil v mestečku Mura Sobota, čo je dnes v Slovinsku, a prednedávnom sa toto mestečko stalo biskupstvom. Blažej Jaklin sa stal v roku 1691 biskupom v Nitre. Teológiu vyštudoval v Ríme a zmienka o jeho úmrtí sa jedného dňa stala skutkom. Dňa 17. októbra 1695 zomiera vo Viedni ako päťdesiatštyriročný a bol pochovaný v jezuitskej kostole vo Viedni. V Nitre bol biskupom iba 5 rokov.

Blažej Jaklin - náboženský spisovateľ, cirkevný hodnostár, príslušník šľachtického rodu Jaklinovcov z Lefantovic.

Aj keď Jaklin mal vôľu založiť zoborský kláštor, nemohol to urobiť sám. Tu prišiel k slovu panujúci cisár Leopold I. Ten listom zo dňa 5. 9. 1691 datovanom vo Viedni úmysel svojho kancelára Blažeja schvaľuje ako vec zbožnú, spasiteľnú a tiež chvályhodnú. Považoval za správne uviesť kamaldulov na vrch zvaný Zobor, ktorý bol pamätný pobytom sv. Andreja Svorada a Beňadika, aby sa nezabudlo na ich úctu. Cisár v liste vebí rád kamaldulov, ich zásluhy o cirkev, ich pomoc pri spravovaní zvereného ľudu. Aby mali zoborskí mnísi z čoho žiť, panovník im daroval majetky tzv. pilišského opátstva, ktoré patrilo rádu cistercitov, pôsobiacich v rokoch 1184 - 1526.

K založeniu zoborského kláštora sa vyjadrila aj komisia kardinálov v Ríme na čele s kardinálom Gašparom Carpinom, a to listinou zo dňa 13. 2. 1693. V nej sa vypočítava, čo kláštor na Zobore má mať: kostol, sakristiu, zvonnicu, chór na recitovanie breviára, miestnosť na jedenie a všetko, čo príslušný počet mníchov má mať.

K založeniu zoborského kláštora sa vyjadril ostrihomský arcibiskup Leopold Kolonič listom z 14. 3. 1693. To všetko vzala na vedomie aj nitrianska kapitula.

V roku 1692 prišli na Zobor prví kamalduli. Bol to Talian z Bolone P. Ján Felix a moravský rodák P. Kajetán Stareček. Toho sem poslali, pretože ovládal miestnu reč. V roku 1694 ich bolo 5, v roku 1696 mníchov bolo 6 a neskôr

v roku 1698 už 7. Objavuje sa aj klerik, poslucháč teológie. Je pozoruhodné, že sa narodil v Urmíne 14. 9. 1673 a do rádu vstúpil vo Viedni 1696. Do Nitry prišiel ako klerik v roku 1698 v roku 1704 sa stáva predstaveným v Nitre na Zobore ako P. Ján Christom. Zomrel v Nitre 19. 11. 1716.

Spomedzi rodákov sa stali šiesti Nitrania kamaldulmi. V roku 1717 sa stal kamaldulom Ladislav Radošáni, vynikol ako spisovateľ a sv.Svorada považoval rovnako za kamaldula. V tom istom roku sa stal kamaldulom iný nitriansky Parisius Bassál. R.1722 sa ním stal brat Ladislava Radošániho Cerard a v roku 1729 Abrahám Berkeš, ďalej v roku 1743 Hyacint Benkovič. O Štefanovi Srnankovi sa nevie rok vstupu, ale zomrel v roku 1778.

Jestvujú aj iní kamalduli z rozličných miest a dedín, ich výpočet by bol dlhý.

Spomeniem ešte aj iného kamaldula, a to Anzelma Mellichera, môjho krajana a spolufarníka z Považskej Bystrice. Narodil sa r.1720, kamaldulom sa stal 1744. V rokoch 1777- 1759 viedol klerikov na Spiši potom v 1763-1767 viedol novicov na Zobore. Od 1777 bol predstaveným na Zobore a bol to posledný zoborský predstavený, pretože 9.apríla 1782 bol zoborský kláštor cisárom Jozefom II. zrušený.

V spomínaný deň prišli do kláštora kráľovskí komisári. Všetkých mníchov zhromaždili, prečítali im kráľovský dekrét a ešte v ten deň museli kláštor opustiť. Majetok a kostolné veci boli rozpredané, prepadli do tzv. náboženského kráľovského fondu. Počas života kláštora mnisi zvučnými spevmi rušili nočné hodiny, a aj to prestalo. Čo viem, veľké obrazy sv. Svorada a Beňadika sa dostali do seminára, sú tam dodnes. Krásne cibórium s peknými emailovými obrázkami je v katedrále. Na jeho dne je vyrytý latinský nápis:

„Cum veneria judicare noli vota nostra zoboriensia no reprobare“.

(Keď prídeš súdiť svet, nezavrhni naše zoborské hlasy.) P. Anzelm

Vide etiam Sylvanum Razzi, Andream Mugnotium, Franciscum Maurolicum, & Bullas Pontificias.

CVL

Eremitæ Camaldulenses Montis Coronæ.

40 | **P**ost Constitutionum editionem Sacræ Eremitæ Camaldulensis, Paulus Justinianus Eremita desiderio captus lucrandi Deo animas, litteras á Sede Apostolica impetravit an. 1520. ut in Italia alibique Camaldulensium Religionem augere sibi liceret. Quapropter, venia ab Eremitis petita, cum quodam Oliva converso ad S. Hieronymi de Pascialupo Diocesis Eugubinae angustum locum divertit, deinde ad oppidum Massacium, qui quarundam Speluncarum habitator est factus, sociosque aliquos allexit. Excitata igitur exigua familia, crevit deinde ann. 1524. cum illi Galeatius Gabriellus Fanensis juvenis cum bonis suis accessit. Rem graviter acceperunt Eremitæ Camaldulenses, & quasi à sacra Eremita Paulus rebellasset, mota lite habitum Camaldulensem huic Congregationi interdixere, decreveruntque, ut Grottani seu Montis Coronæ Eremitæ (sic enim vocabantur) cucullam deponerent, palliumque ejus loco semper gestarent; in reliquis, licet a sacra Eremita separati, consuetudinibus ejus semper uti permissum est. Hanc Congregationem Clemens VII. an. 1528. Const. *Vestrum Ordinem* comprobavit, & deinde an. 1534. Paulus III. Const. *Rationi congruis* privilegia addidit, & barbam deferendi facultatem. Anno vero 1540. advertentibus multis, hanc Congregationem á capite separatam non sine Camaldulensis Ordinis macula existere, judicatum est, ut ex duabus unica fieret hac conditione, ut sacra Eremita caput esset etiam Montis Coronæ. Hinc factum est, ut longe plures ad loca, in quibus laxius viveretur, ex Sacra Eremita mitti postularent, quam ex Monachis ad Appennini solitudinem asperiores venire vellent, quo fiebat, ut

(N) 3

anti-

Camaldulensis Montis Corone. ^{106.}

Vyobrazenie kamaldulského mnícha z Korunnej hory pri Viedni

Ako hlavný celebrant pri sv. omši 8. septembra 2018 v ruine Kostola sv. Jozefa v zoborskom kláštore

42

Pod'akovanie predsedu Zoborského skrášľovacieho spolku Ing. Kratochvíla po sv. omši 8.septembra 2018

Ing. arch. V.Libant venuje ako dar po sv. omši 8.septembra 2018 “opátske” zoborské víno

MUDr. D. Magula odovzdáva po sv. omši 8.septembra 2018 pamätný list a pamätnú plaketu k 70. výročiu Špecializovanej nemocnice sv. Svorada Zobor

**88. NARODENINY TITULÁRNEHO OPÁTA ZOBORSKÉHO KLÁŠTORA MONS. LADISLAVA BELÁSA
SLÁVNOSTNÝ OBED V KŇAZSKOM SEMINÁRI SV. GORAZDA
V NITRE**

44

Ing. arch. V. Libant odovzdáva pamätný list Spoločnosti priateľov staroslávnej Nitry Mons. L. Belásovi pri príležitosti jeho životného jubilea

Gratulácie k životnému jubileu - MUDr. J. Petruška

Gratulácie k životnému jubileu - Ing. J. Kratochvíl, predseda Zoborského skrášľovacieho spolku

Gratulácie k životnému jubileu - prof. Ing. I. Točka, podpredseda Zoborského skrášľovacieho spolku

46

Slávnostný obed v seminárskej jedálni pri príležitosti životného jubilea Mons. L. Belása, po stenách obrazy sv. Svorada (vľavo) a sv. Beňadika, z Kostola sv. Jozefa z bývalého zoborského kamaldulského kláštora

Zoborský skrášľovací spolok

ŠTVRTOK

12. 9.
2019

o 18.00 HOD

bude v kláštornom Kostole sv. Jozefa
– Zoborský kláštor sláviť svätú omšu

Mons. THDr. Ladislav Belás

titulárny zoborský opát

Pri svätej omši bude ďakovať Pánu Bohu za 89 rokov života a 66 rokov kňazskej služby v nitrianskej diecéze. Zároveň si pripomína 46 rokov menovania pápežským prelátom – Monsignorom a nitrianskym kanonikom - Lektorom a 13 rokov titulárnym opátom zoborským.

V prípade nepriaznivého počasia sa sv. omša uskutoční v nemocničnej kaplnke.

HOMÍLIA MONS. LADISLAVA BELÁSA, 12. SEPTEMBRA 2019 V RUINE KOSTOLA SV. JOZEFA V KAMALDULSKOM KLÁŠTORE NA ZOBORE

AKO VYZERAL KAMALDULSKÝ KOSTOL SV. JOZEFA NA ZOBORE ZVNÚTRA?

Už po druhý raz sa stretávame v týchto zrúcaninách zoborského kamaldulského kostola sv. Jozefa.

Ako v minulom roku som Vám vo svojej reči povedal niekoľko neznámych zaujímavostí o tomto mieste, aj dnes som pripravený Vám povedať o tom ako vyzeral tento kostol zvnútra.

Na tomto obraze vyzeral takto zvonka.

Po schválení úradných miest prví kamalduli prišli sem na Zobor v roku 1691. Na miestach zrúcaného benediktínskeho kláštora kamalduli začali stavať nový kláštor a kostol. Stavba priestranného kostola sa predĺžila a kostol bol dostavaný v roku 1695. Podľa všetkého kostol bol najkrajšou časťou všetkých kláštorných stavieb. Kostol bol postavený zo silných materiálov. Dalo sa doň vojsť tromi vchodmi. Nad hlavným vchodom bola postavená veža s dvomi zvonmi. Jeden vážil šesť metrákov, druhý vážil jeden a pol metráka.

Vnútorne vybavenie kostola: Za hlavným oltárom sa nachádzala miestnosť zvaná chórus. Do krásne vyrezávaných lavíc sa zmestilo 23 osôb. Jedna z týchto lavíc sa nachádza v kostole v Klíži. Tam sa zoborskí mnísi modlievali breviár. Tam zoborské ticho rušili spevmi jasnými. V chóre sa nachádzal maľovaný obraz kríža. Okrem toho boli tu 3 podstavce slúžiace pri recitovaní žalmov. Kazateľnica v kostole nebola, ale na boku oltára bol malý stolík, bielym prikrytý, odtiaľ sa kázalo. Jestvovala aj krstiteľnica. Je zaujímavé, že sa tu nenachádzali spovednice.

Vo vnútri kostola bolo 8 oltárov.

Hlavný oltár bol zasvätený sv. Jozefovi, na ňom je svätostánok vynikajúco vyzdobený. Uprostred stála socha sv. Jozefa, v jednej ruke mal malého Ježiška, v druhej ruke držal rozkvitnutú ľaliu.

Vzadu za hlavným oltárom bol druhý oltár, zasvätený sv. Jánovi Krstiteľovi.

Tretí oltár bol zasvätený Panne Márii. Uprostred bol maľovaný obraz Nanebovzatej Panny Márie, čo by mala byť kamaldulská Madona. O nej sa písalo v starej knihe, ktorá sa nachádzala v starej kaplnke v Motešiciach.

Chystal som sa tam knihu vyhľadať, ale zlodej ma predbehol. Starú knihu ukradol.

Štvrtý oltár bol zasvätený sv. Svoradovi. Uprostred majstrovsky zhotoveného oltára stála socha sv. Svorada.

Piaty oltár stál na počesť sv. Romualda, zakladateľa kamaldulov, ktorý bol namaľovaný. Tento obraz sa dostal do seminára. Dnes sa nachádza v biskupskej pracovni.

Šiesty oltár bol na počesť sv. Ladislava, lebo uprostred sa nachádzal jeho obraz.

Siedmy oltár bol na počesť sv. Benedikta. Jeho obraz visel na stene chrámu.

Ôsmy oltár bol postavený na počesť sv. Štefana - kráľa.

Všetky oltáre mali mramorový podklad.

Voľakedy do r.1950 na chodbe nitrianskeho seminára vedúcej ku kaplnke sv. Ladislava na stenách viseli veľké obrazy. Z nich dnes dva sa nachádzajú v seminárskej jedálni; na nich je sv. Svorad a Beňadik. Tri sa nachádzajú v kostole v Čapore. Keď rušili seminár, tieto obrazy boli odnesené do spodnej časti-suterénu kostola v Mlynárciach. Tam boli nahádzané ako drevá. Ako nitriansky farár som ich dal previezť na biskupský úrad.

Krása tohto chrámu trvala do roku 1732, kedy v mesiaci marci prišiel kráľovský komisár a mníchom oznámil, že cisár Jozef. II. kláštor zrušil. Mnísi ešte v ten deň museli kláštor opustiť so smútkom v srdci. Kláštor zostal prázdny. 17.júna 1788 sem nakrátko prišiel bývať dražovský duchovný, lebo

Sv. Beňadik

Sv. Svorad

tam ešte nebola postavená fara. Je zaujímavé, že zoborský kláštor aj naďalej patril pod dražovskú faru. Lenže pustnutie zoborského kostola a kláštora pokračovalo aj naďalej, ale isto. Dokument z roku 1816 píše, že kostol dali do stavu nepoužívania. Časom strecha kostola sa zrútila, ostali len múry. Kostol sa dostal do vlastníctva tzv. náboženského fondu. Zariadenie si rozchytali rôzni ľudia. Materiál údajne použili na stavbu kostola v Dražovciach. Ale aj zoborčania si pobrali použiteľné časti ako na pamiatku, a že nimi ozdobovali hajlochy svojich vinogradov, a že na plotoch vinogradov sa ocitol erb biskupa zakladateľa Jaklina a na bránach vinogradov sa ocitli kláštorne sochy svätých alebo obrazy kamaldulských svätých.

Do nitrianskej katedrály sa dostalo krásne cibórium, kalich, z ktorého sa rozdávalo sv. prijímanie. Ozdobovali ho farebné medailóny sv. Svorada a Beňadika.

Pri tejto príležitosti upozorňujem, že na dne tohto cibória je ostrými písmenami vyrytý nápis:

„Cum veneria iudicare, noli vota nostra zoboriensia reprobare „

čo v preklade znamená: Keď prídeš súdiť svet, nezavrhni naše zoborské hlasy!

50 | Dovoľávame sa týchto slov a používame ich pri tejto našej slávnosti.

Stojíme pri rumoch tohto slávneho kostola sv. Jozefa. Kde sa ozývali kedysi pri svojich nábožných úkonoch zbožní kamaldulskí mnísi, ozývajú sa dnes naše hlasy, naše spevy, naše modlitby.

Slávime dnes sviatok mena Panny Márie, zavedený na pamiatku víťazstva kresťanov nad mohamedánskymi dobyvačnými tureckými vojskami r.1683 pri Viedni. Dovoľávame sa prímluvy Panny Márie kamaldulskej uctievanéj v tomto chráme a voláme slovami kostolnej piesne:

”Slávne meno Márie v srdciach našich nech žije! Srdce plesá, raduje sa, žiada si ťa vždy chváliť, celým srdcom osláviť, ó Mária”.

Amen.

Ako hlavný celebrant ďakovnej sv. omše v ruine Kostola sv. Jozefa v zoborskom kláštore 12.septembra 2019

PodĎakovanie členov Zoborského skrášľovacieho spolku (prof. I. Točka, Ing. J. Kratochvíl) po sv. omši 12. septembra 2019 v ruine Kostola sv. Jozefa v zoborskom kláštore

SV. OMŠA K ÚCTE SV. SVORADA S CELOMESTSKOU PÚŤOU K ZOBORSKÉMU KLÁŠTORU 17. JÚLA 2019

52

Ako koncelebrant pri sv. omši celebrovanej Mons. V. Judákom, nitrianskym biskupom, na sviatok sv. Svorada a Beňadika pri ruine Kostola sv. Jozefa v zoborskom kláštore 17. júla 2019

Po sv. omši s členmi Zoborského skrášľovacieho spolku (Ing. P. Demo, prof. Ing. I. Točka)

Zoborský Skrášľovací Spolok
Farnosť sv. Urbana, Nitra - Zobor

Pamiatka na Požehnanie
Sochy sv. Jána Nepomuckého
Chmeľová dolina, Nitra - Zobor
14. mája 2016

POŽEHNANIE SOCHY SV. JÁNA NEPOMUCKÉHO V CHMELOVEJ DOLINE 14. MÁJA 2016

54 | Pri požehnaní sochy sv. Jána Nepomuckého s duchovným správcom farnosti sv. Urbana na Zobore PaedDr. M. Polákom

Pri agapé po požehnaní sochy sv. Jána Nepomuckého na Chmeľovej doline

POŽEHNANIE   **OBNOVENEJ**   **KAPLNKY**
SV. ANDREJA-SVORADA V ŠPECIALIZOVANEJ NEMOCNICI
SV. SVORADA ZOBOR 15. JÚNA 2017

55

**POŽEHNANIE KAPLNKY SV. JÁNA NEPOMUCKÉHO V ULICI
NAD BAŇOU V ZÁHRADĚ RODINNÉHO DOMU PROF. ING.
IMRICHA TOČKU, CSC. 20. MÁJA 2017**

56

Rozhovory po požehnaní kaplnky sv. Jána Nepomuckého v záhrade rodinného domu prof. I. Točku (v strede), Ing. J. Kratochvíl (vpravo)

V rozhovore s PaedDr. M. Polákom, správcom farnosti sv. Urbana na Zobore

Cibórium zo zoborského kláštora z roku 1763, t.č. uložené v Katedrále sv. Emeráma v Nitre (Foto: Archív BÚ v Nitre)

INSÍGNIE TITULÁRNEHO OPÁTA ZOBORSKÉHO OPÁTSTVA SV. HIPOLYTA MONS. L. BELÁSA

Opátska medaila

1. Averz - sv. Svorad a sv. Beňadik

2. Reverz - 900. výročie vyhlásenia za svätých sv. Svorada a sv. Beňadika

59

Opátsky prsteň s relikviami sv. Jána Nepomuckého

